

Бондаренко Юлія,
*доктор педагогічних наук, професор кафедри спеціальної
та інклюзивної освіти, завідувач науково-дослідної лабораторії
проблем інклюзивної освіти Сумського державного
педагогічного університету імені А. С. Макаренка*

ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 016 СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Підготовка здобувачів освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта (олігофренопедагогіка) Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка вивчалася за рівнем освітньої, організаційної, інформаційної, консультативної та соціальної їх підтримки у період військового стану в Україні, що відбувалося методом онлайн-опитування за розробленою анкетною, презентованою у гул форматі. В опитуванні взяли участь здобувачі освіти денної форми навчання 2-4 курсів I рівня ВО, 2 курсу II рівня ВО, 2-4 курсів – III рівня ВО із загальною кількістю у 36 осіб.

Анкета містила 28 запитань, розподіленими за умовними блоками щодо освітньої, організаційної, інформаційної, консультативної та соціальної підтримки, виявлення стану та проблем її надання за період з початку повномасштабної війни (з 24 лютого) до жовтня 2022 року. Анкету проведено 4 листопада 2022 року.

Результати анкетування засвідчили, що на початку війни 72,2% здобувачів освіти знаходилися вдома, 13,9% переїхали у межах України у Західні регіони або у межах області у сільську місцевість, та 13,9% – за її межі і перебували у таких країнах як Італія, Польща, Німеччина.

На початку військової агресії здобувачі освіти зазначали, що відчували, в першу чергу, психологічні труднощі (4,2%), такі як: тривожний стан, паніку, емоційну напругу, страх під час повітряних тривог, авіаударів, ракетного бомбардування, хвилювання за ближніх, за своє життя та страх бути понівеченою окупантами, гнів, злість, роздратування, відчуття провини за недостатню соціальну значущість, проблеми інтеграції у новому місці проживання.

Окрім того, 36,6% здобувачів освіти зазначили, що мали матеріальні труднощі, які були пов'язані, в основному, із затримкою заробітної платні, проблем щодо знаходження житла, відсутністю

продуктів харчування, засобів гігієни для дітей, та взагалі – відсутністю коштів на існування.

22,2% здобувачів окреслили соціальні проблеми, що стосувалися мовного бар'єру в спілкуванні (за умови перебування за кордоном), відсутністю опалення, світла, води, зв'язку з батьками та рідними.

Усі окреслені вище проблеми значною мірою впливали на виникнення у здобувачів освіти труднощів навчання: неможливість психологічного налаштування на навчання; нерозуміння того, як далі будуть проходити заняття; нестабільний інтернет-зв'язок чи його відсутність, проблеми зі світлом; складність вивчення нового матеріалу на тлі постійних вибухів у місті; неспроможність сплатити за навчання, нерозуміння того, навіщо взагалі навчатися, оскільки немає впевненості у тому, чи буде можливість дожити дозавтра.

На запитання «Який вид підтримки у процесі навчання ви отримували з початку війни?» було отримано наступні відповіді:

58,3% відмітили, що освітню у напрямі застосування особистісно-орієнтованого навчання; варіювання завдань в межах дисципліни з урахуванням можливостей кожного студента; створення сприятливого психоемоційного клімату в студентській групі; підбору спеціальних завдань і вправ для підвищення комунікативної активності студентів та ін.;

44,4% – організаційну: розуміння, врахування та узгодження потреб студентів під час навчання; створення належних навчально-методичних та матеріально-технічних умов навчання; здійснення моніторингу якості освіти та підтримки здобувачів та ін.

61,1% здобувачів зазначили, що отримували консультативну підтримку з різних питань через соціальні мережі, освітні платформи, сайти (Сайт СумДПУ, Moodle, Discord, Viber, Telegram, електронна пошта, ZOOM, Google Meet та ін.).

83,3% студентів повідомили щодо інформаційної підтримки під час занять у напрямі вільного безперешкодного доступу до: навчальної платформи, розкладу занять, сайтів університету, кафедр; різних заходів кафедр, інституту, університету; нормативно-правової бази тощо.

41,7% здобувачів відмітили, що отримували соціальну підтримку, що стосувалася соціальної адаптації та адаптації до навчання в умовах військового стану; проектування індивідуальної освітньої траєкторії тим, хто потрапив у скрутне становище; створення зручного графіку оплати освітніх послуг; забезпечення житлом під час навчання.

2,8% зазначили, що отримували психологічну підтримку в освітньому процесі, надану психологічною службою університету, кураторами груп, викладачам у процесі викладання дисциплін, науковим керівником, завідувачем кафедри, керівництвом університету тощо.

Вивчаючи рівень задоволеності наданою освітньою, організаційною, інформаційною, консультативною та соціальною підтримкою у межах кафедри та університету було виявлено, що 25% респондентів відмітили як високий, 58,3% – достатній; 13,9% – середній; 2,8% – низький.

Вовченко Ольга,
*доктор психологічних наук, старший науковий співробітник
Інституту спеціальної педагогіки та психології
імені Миколи Ярмаченка НАПН України*

ДІТИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЕПІЛЕПСІЄЮ ЗА УМОВ ВОЄННИХ ДІЙ: ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА

Нервово-психічне захворювання епілепсія залишається вже декілька років одним з найбільш поширених дитячих діагнозів. За статистичними даними світової статистики її фіксують у більш ніж 1% дитячого населення у віці від 0 до 16 років. Основним завданням психологів нині є мінімізація негативного впливу захворювання на формування «Я», «Я-концепції» і опосередковано на поведінку дитини, його емоційну сферу, навчання, соціалізацію та соціальну адаптацію особливо за напруженого періоду воєнних дій.

Форми психологічної допомоги у цей період нестабільності можуть бути різними. Це превентивні заходи (просвітницькі), консультування освітян про психологічні особливості та специфіку дитини з епілепсією. Коротко окреслимо основні напрями. Їх є три: робота та допомога дитині, супровід батьків, та просвітницько-консультативні заходи із освітянами [3].

Педагоги, позбувшись від міфів про епілепсію, зможуть здійснювати психологічну підтримку школярів, сприймаючи їх такими, які вони є, сприяючи розвитку позитивного самоприйняття і адекватної самооцінки.

Іншим напрямом є консультування батьків. Сприяти усвідомленню батьками того, що їх тривоги, особливості реакції на хворобу дітей досить подібні у різних сімей з різних регіонів і характеризуються одним й тим самим стилем сімейного виховання: вседозволеність, гіперопіка та не сприяють формуванню у дитини впевненості у власних силах, самостійності.

Третім напрямом є різні форми психологічного супроводу дітей. При цьому необхідний індивідуальний підхід у виборі для дитини з епілепсією методів, психологічних напрямів психологічного супроводу. Можлива індивідуальна робота психолога з використанням домашніх завдань, веденням щоденника з метою формування більш коректного самосприйняття. За відсутності протипоказань бажано використання групові форм роботи з такими дітьми.